

Doğal-Yapay Peyzaj Materyalleri ve Kullanıcı İlişkisi: KTÜ Kanuni Yerleşkesi Örneği

Banu Çiçek KURDOĞLU, Buket ÖZDEMİR IŞIK*, Elif BAYRAMOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, TRABZON

*Sorumlu yazar: ozdemirbuket@gmail.com

Geliş Tarihi: 24.03.2013

Özet

Peyzaj mimarlığı disiplini doğal ve yapay peyzaj materyallerini bir arada kullanan ve bunu planlama ve tasarım çalışmalarında vurgulayan bir meslektir. Peyzaj mimarı, doğal materyallerin yanında, yapay materyalleride tanımak ve bunların birbirleriyle ilişkilerini iyi kurgulamak zorundadır. Bu ilişkilerin doğru kurgusu; planlanıp tasarımı yapılan alanın kullanıcıları tarafından doğru tanıyıp kullanmaları ve beklentilerini karşılayabilmelerini sağlar. Kullanıcı için oluşturulan etkinlik alanları ve bu alanlarda yer alan yapay ve doğal peyzaj elemanlarının doğru ilişkiler içerisinde olması planlamaların sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir.

Bu çalışma yerleşke kullanıcılarının peyzaj materyallerinin kullanımı konusundaki farkındalıkları ve bu materyallerle olan ilişkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında KTÜ Kanuni Yerleşkesi'ni kullanan rastgele 200 kişiyle yüz yüze görüşme yöntemi ile anket çalışması yapılmıştır. Kullanım yönündeki talep ve eğilimlerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen bu uygulama sonucunda; kullanıcı-bitki, kullanıcı-donatı arasındaki olumlu-olumsuz yöndeki ilişkiler ortaya konulmuştur. Etkinlik-kullanıcı-bitki-donatı ilişkilerine ait mevcuttaki olumlu durumların daha da iyileştirilip devamlılığı, olumsuz durumların giderilmesi ve olumlu duruma dönüştürülmesi yönünde öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Peyzaj materyalleri, doğal peyzaj, yapay peyzaj, KTÜ yerleşkesi, kentsel donatı

Natural- Artificial Landscape Materials and Relations of Users: A Case Study of KTU Kanuni Campus

Abstarct

Landscape architecture, which uses combinations natural and artificial landscape materials, emphasizes planning and design studies in a good way Landscape architect has to consider artificial materials, natural materials and their relationships. The right these relations; provide right understandings and usagea to users of the area and allow to meet their expectations. Activity areas, which are created for the users and artificial and natural landscape elements being in a right relationship with these areas are very important for sustain these areas are very important for the sustainability of planning to be in the right relationship.

In this study, the awareness of the campus users and their relationships on the use of landscape materials is aimed to find out. Within the scope of the study, standart questionnaire was conducted to randomly selected 200 users from KTU Kanuni Campus. As a result of this application which is determine the using point of the user demands and trends; it is betray relations of positive - negative side which are between user - plant, user - furniture. More favorable conditions in existing relations of refined continuity of event-user-plant-furniture, positive and eliminate the negative conditions in the direction of rendering are presented.

Key words: Landscape materials, natural landscape, artificial landscape, KTU Campus, urban furniture

GİRİŞ

Peyzaj mimarlığı mesleği, peyzajı oluşturan doğal ve kültürel bileşenlerin ve çevrelerin koruma - kullanım dengesi gözetilerek; ekolojik, ekonomik, estetik ve işlevsel ölçütlere uygun olarak planlaması, tasarımı, onarımı, korunması ve yönetim konularında proje üretimidir (Yörüklü, 2009). Peyzaj mimarlığı meslek disiplini, planlama ve tasarım çalışmalarında çok iyi tanımaları gereken doğal ve yapay peyzaj materyalleri kullanmaktadır. Doğal ve

kültürel kaynaklar ile canlı - cansız varlıkların sürdürülebilirliğini sağlamak, aynı zamanda, bireye dair gereksinimlerin karşılanacağı mekânlar yaratmak ve bu mekânların sürekliliğini oluşturmak mesleğin temel hedefleridir (Gülgün ve Türkyılmaz, 2001). Sonuçta peyzaj mimarları insanla uyumlu bir çevre ve bu çevreyi geliştirme sorumluluğunu taşımaktadır.

İnsanlar, kentlerde yaşamlarının devamlılığını sağlayabilmek amacıyla doğal

çevreye olduğu kadar yapay bir çevreye de ihtiyaç duymaktadırlar. Yapay çevrenin oluşturulması, kalitesinin artırılması ve sürekliliğinin sağlanmasında canlı materyal olan bitkiler kadar cansız materyallerden de yararlanılmaktadır. İnsanların işlevsel ve estetik ihtiyaçlarını karşılamanın yanında, kent dokusu içinde yer alan ürünlerin önemli bir bölümünü oluşturarak mekânları anlamlı kılan kentsel donatı elemanları, yapay çevrenin oluşturulmasında önemli rol oynamaktadır. Kentsel donatı elemanları, insanın kent yaşamı ve toplumsal yaşam biçimi arasındaki iletişimi

sağlayan ürünlerdir. Mekâna ait tasarım bileşenleri ile donatı elemanlarının ölçü ve biçimleri, onu kullanacak olan insanın anatomik, fizyolojik ve psikolojik boyutlarıyla paralellik sergilemelidir (Özkan ve Küçükerbaş, 1995).

Peyzaj Planlama ve tasarımda kullanılan materyaller

Peyzaj planlama çalışmalarında doğal ve yapay materyaller birbirleri ile ilişkilendirilmelidir. Evyapan ve Toklu (2000)'nun peyzaj tasarımı ders notlarına göre doğal ve yapay materyallerin sınıflandırılması Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Doğal ve yapay peyzaj materyallerinin sınıflandırılması (Evyapan ve Toklu, 2000)

Doğal materyaller	Yapay materyaller
Arazi	Binalar ve Korunaklar
Bitki	Sokak mobilyaları
Su	Yapay su elemanları

Başal (2007) 'ye göre "donatı" kavramı, doğal-yapay peyzaj materyallerinden oluşan dört grup altında toplanmış ve analiz edilmiştir (Başal, 2007);

Kentsel donatılar

- Kentsel altyapı ve donatılar; altyapı tesisleri, eğitim, sağlık, ticaret, kültür, yönetim yapıları, ulaşım, köprü, geçit ve kanallar, konaklama tesisleri, havalimanı, gar, liman.
- Anıtsal ve simge yapılar; anıtlar, anıtsal yapılar, tarihî ve arkeolojik yapılar, mabetler, simge yapılar, mimarî öğeler, özel yapılar (saat kulesi, deniz feneri vb.).
- Odak noktaları; kale, hisar, anıtmezar, meclis, senato, TV kulesi.

Kentsel donatı alanları

- Toplanma alanları; meydan, tören alanı, yaya bölgesi, alışveriş merkezi, amfi, atrium.
- Kamusal yeşil alanlar; kampüsler, okul bahçeleri, park ve rekreasyon alanları, bahçe sergileri, fuarlar, botanik bahçe-arboretum, hayvanat bahçeleri, eğlence-dinlenme alanları, kent ormanı, tarihî bahçeler, mezarlıklar.
- Oyun – spor – eğlence alanları; hipodrom, stadyum, çocuk oyun merkezi, aquapark, lunapark, golf sahaları vb.

Temel peyzaj öğeleri donatısı

- Döşeme elemanları ve özellikleri; deseni, doku – renk kombinasyonları, kenar bitişleri, döşeme tipi eğim – yüzey drenajı, altyapı girişleri, ızgara ve rögarlar.
- Kuşatma elemanları ve özellikleri; duvarlar, çit – bariyer, kapı ve girişler, Trabzon – korkuluk –

gürültü – rüzgâr perdelemesi, sedde ve engeller, rampa, basamak.

- Çatı elemanları; çardak, pergola, kamerye, gazebo, sundurma, pagoda, şemsiye, tente, çatı bahçesi, kıs bahçesi, sera, revak, tonoz vb.

Donatı elemanları

- Altyapıya bağlı donatı elemanları; aydınlatma elemanları, çeşme, su gösterileri, havuz, şelale, kiosk, büfe, otobüs durağı, ATM, telefon-bilet-danışma kulübeleri.
- Mekân ve tasarıma dayalı donatı elemanları; çiçek kasası, çöp kutusu, korkuluk, yön ve işaret levhaları, tanıtım panoları, oturma elemanları, oyun ve spor elemanları, yol ağaç ve koruyucuları.
- Sanata dayalı donatı elemanları; pano, duvar resmî, mozaik, heykel, totem, fresk, icona, yapay yaşam, seramik, çini.

Literatürde, yerleşke bölgelerinde; yerleşke donatı elemanları ve kullanıcıları ile ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. McFarland ve ark. (2008) yerleşkedeki açık ve yeşil alanları öğrencilerin hangi amaçla kullandığını ve yaşam kalitelerine olan etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin % 66.8'inin yerleşke açık mekanlarını yoğun bir şekilde kullandıkları ve bu alanların yaşam kalitelerini doğrudan etkilediğini belirtmişlerdir.

Aydın ve Ter (2008) çalışmasında sosyal alanlar olarak nitelendirilen yerleşke açık alanlarının kullanıcılarına özel bireysel alanlar sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu amaçla yapmış olduğu anket ve gözlemlerle

kullanıcıların yerleşkedeki davranışlarını gözlemlemiş ve ne tür donatıları tercih ettiklerini belirlemiştir.

Walker (1990) ve Nelischer (1998), Matlack ve Prasso (2002), Seçkin (1997) donatı elemanlarını kendi içerisinde ve kullanım açısından incelemiş, yapısal karakteristiklerini kullanıcı açısından değerlendirmişlerdir. Bayraktar vd., (2008), Özer vd., (2010) kentsel donatı elemanlarının kent kimliği ile olan ilişkisi üzerine yaptığı çalışmalarında kent ile donatılar arasında karşılıklı ilişkilerin olması gerekliliğini ortaya koymuşlardır. Barrett (2001) dış mekanda bulunan donatı elemanlarını ergonomik açıdan kent ortamı ile uyumu üzerine çalışmalarıdır. Kuşkun ve Yılmaz (2003) Erzurum kent bütününde donatı elemanlarının kullanımı üzerine yaptığı çalışmada donatı elemanlarını değerlendirmiş, sonuç olarak da donatı elemanlarının fonksiyonlarını yerine getirmediği, kent estetiğine katkı sağlamadığı ve bölge kriterlerine uygun olmadığı sonucuna varmışlardır.

Peyzaj planlamada doğal ve yapay materyaller birbirinden bağımsız düşünülemez. Aksine, peyzaj mimarı peyzaj materyalleri arasında uyumlu ve sürdürülebilir birlikelikler planlamak zorundadır. Bu araştırma, KTÜ Kanuni Yerleşke'si örneğinde (I); kullanıcı-yerleşke (II), kullanıcı-etkinlik (III), kullanıcı-bitki (IV), kullanıcı-donatı ilişkilerini (V), kullanıcıların bu yönde beklenti ve farkındalıklarını (VI), kullanıcıların KTÜ Kanuni Yerleşke'sini algılayış biçimlerini, tespit etmek, değerlendirmek ve bu değerlendirmeler ışığında "Yerleşke Peyzaj Planları" için öneriler belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot

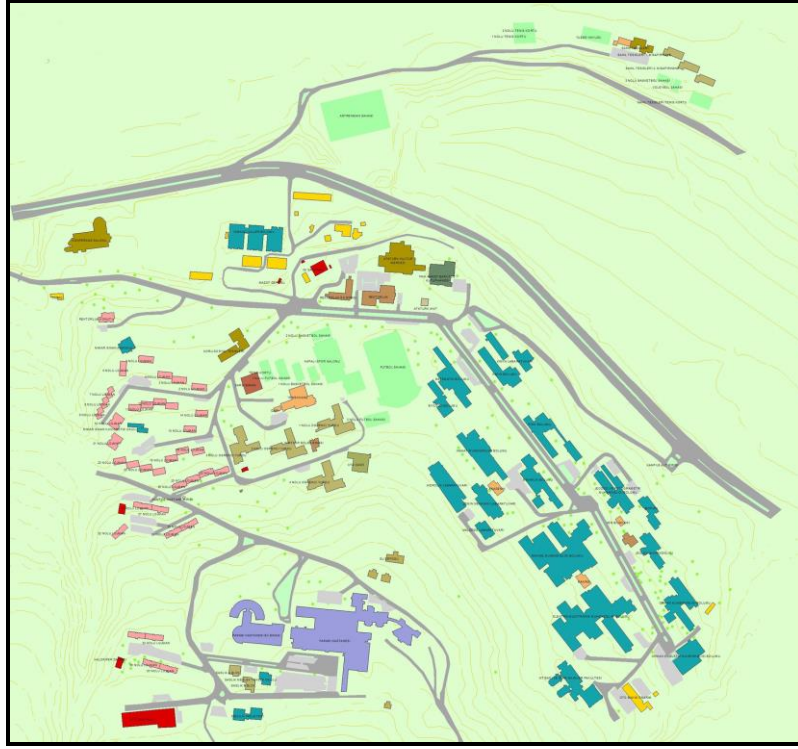
Çalışmanın materyalini Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Yerleşkesi ve alanda bulunan doğal-yapay peyzaj elemanları oluşturmaktadır (Şekil 1). Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTU), 20 Mayıs 1955 tarihinde Ankara ve İstanbul dışında ilk, ülke genelinde de dördüncü üniversite olarak kurulmuştur. KTU, yaklaşık 55.000 öğrenci, 1800 akademik ve 1600 idari personelden oluşan bir kurum haline ulaşmıştır. KTU, Türkiye'nin kuzeydoğusunda bir sahil kenti olan, Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan ve bilinen 4000 yıllık tarihi ile birçok medeniyetin merkezi sayılan Trabzon ilinde bulunmaktadır. KTÜ Kanuni Yerleşkesi; bitki varlığı açısından fiziksel ve

görsel yönden farklı işlevlere sahip birçok egzotik ve endemik tür bulundurmaktadır. Zengin floraya sahip olan yerleşkede, ormanlık alan içerisinde öğrenciler için oturma-dinlenme, seyir, sohbet, yeme-içme, spor amaçlı kullanım alanlarına sahiptir (Şekil 2).

Şekil 1. KTÜ Kanuni Kampüsü

Karadeniz Teknik Üniversitesi, başlıca çalışma alanı olan "Merkez-Kanuni" ve Söğütü-Fatih Yerleşkeleri olmak üzere sekiz farklı yerleşim alanında toplam 1.422 dönümlük bir araziye sahiptir. Tüm bu yerleşkelerde toplam 467.581 m² kapalı alan vardır. Bu alanın 84.210 m²'si (%18,4) derslik, 54.110 m²'si (%11,6) laboratuvar, 6.751 m²'si (%1,4) kapalı spor tesisleri, 12.258 m²'si (%2,6) kantin ve kafeterya, 61.008 m²'si (%13) lojman ve 226.563 m²'si (%48) de idari binalardan oluşmaktadır. Tüm açık spor tesislerinin toplam alanı 22.681 m² (%5)'dir (URL1, 2013). Araştırma alanında idari binalar, eğitim binaları, lojmanlar, öğrenci yurtları ve sosyo-kültürel tesisleri bulunmaktadır. Yerleşke 1.422 dönümlük geniş dış mekan kullanım alanına sahip olup, 283.000 kişi tarafından kullanılmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Çalışma alanı - KTU Kanuni Yerleşkesi (KTÜ GIS Lab)

Çalışmada literatür tarama, anket ve analiz çalışması sonucu değerlendirmeler doğrultusunda yerleşke peyzaj planlamasına yönelik öneriler oluşturulmuştur. Bu amaçla araştırma kapsamında çalışma alanı olan KTU'de anket yöntemi kullanılarak farklı kullanıcılardan oluşan (öğretim üyesi, idari personel, öğrenci ve lojman sakinleri) 200 kişi ile anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmasında kullanıcıların peyzaj materyalleri konusundaki farkındalıkları ve ilişkileri, bu yönde talep ve eğilimleri tespit edilmiştir. Uygulama sonucunda kullanıcı-bitki, kullanıcı-donatı arasındaki olumlu-olumsuz yöndeki

ilişkiler ortaya konulmuştur. Kampüs nüfusu 65.000 olarak alınmıştır. Kalıpsız (1981) tarafından da kullanılan örneklem büyüklüğü formülü kullanılarak yapılması gereken anket sayısı 195.41 olarak belirlenmiştir. Kullanıcılar tarafından hatalı doldurulabilme olasılığına karşın 200 kişi ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın son kısmında anket formları değerlendirilerek yüzde hesapları ve korelasyon analizleri oluşturulmuştur. Elde edilen veriler bu doğrultuda tartışılarak yerleşke peyzaj planlamaları için sonuçlara varılmıştır. Çalışmanın akış şeması Şekil 3'de verilmiştir.

Şekil 3. Çalışmanın akış şeması

BULGULAR VE TARTIŞMA

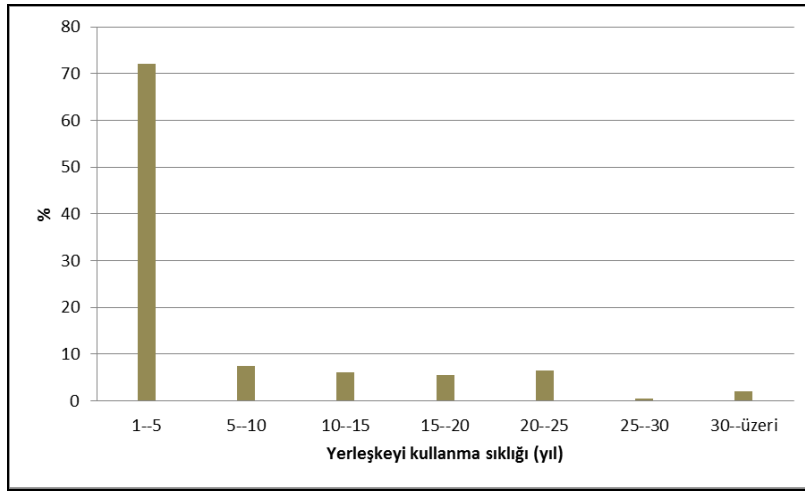
Yerleşke kullanıcıları ile yapılan anket çalışmalarına ait bulgular

Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Yerleşkesinde içerisinde yapılan araştırmanın anket sonuçlarına ait bulgular aşağıdaki gibidir.

Kullanıcıların demografik yapıları ve Yerleşke-kullanıcı ilişkisine ait bulgular

Ankete katılanların % 57.5'i bayan, % 42.5'i erkektir. Katılımcıların % 71'ini 15-25 yaş arası gençler oluşturmuştur. Katılımcıların % 72'si öğrenci, % 14'ü memurdur. Ayrıca ankete cevap verenlerin eğitim durumlarına

bakıldığında %76.5'i üniversite, %15.5'i lisansüstü olduğu sonucu çıkmıştır. Ankete katılan katılımcıların yerleşkeyi ne kadar süredir kullandıkları sorusuna cevap verenlerin % 72'si yerleşkeyi 1-5 yıl arası kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu da ankete katılanlardan yerleşkeyi yoğun şekilde kullananların daha çok üniversite öğrencilerinin olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Yerleşkenin katılımcılar tarafından ne kadar zamandır kullanıldığı aşağıdaki tabloda verilmiştir (Şekil 4).

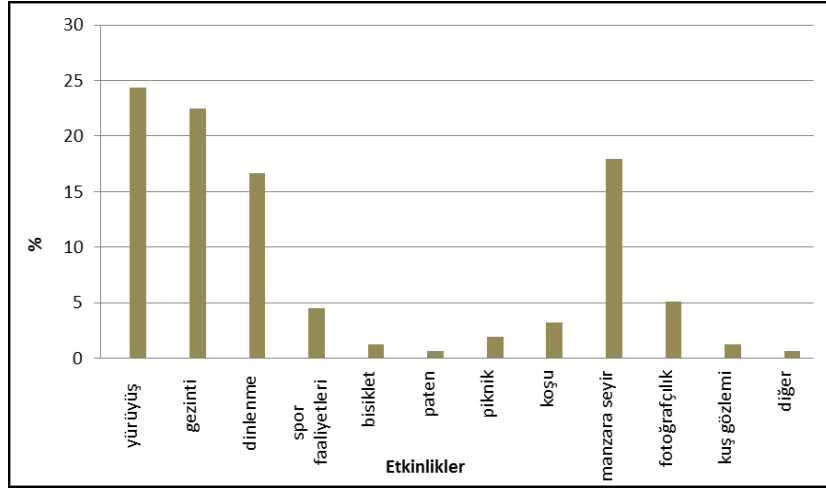
Şekil 4. Yerleşkeyi kullanım sıklığı

Yerleşkenin kullanım amacını tespit etmeye yönelik soruya verilen cevaplarda eğitim amaçlı % 64, % 19.5 ikamet amaçlı, % 10 çalışma amaçlı ve % 6.5 değeri ile de diğer kullanımlar olarak belirlenmiştir. Doğal ve yapay öğeler ele alındığında KTÜ yerleşkesi içerisinde yerleşke kimliğini tanımlayan öğelerin neler olduğu açık uçlu sorusuna en çok yerleşke içerisindeki yeşil alan ve ağaçların yerleşke kimliğini vurguladığı cevabı verilmiştir. Soruya verilen cevaplar arasında, KTÜ yerleşkesinin konumu, deniz manzaralı oluşu, KTÜ amblemi ve kampüs içerisindeki objeler (heykel) gibi farklı cevaplarında verildiği görülmüştür.

Yerleşke açık yeşil alanında kullanıcı-etkinlik ilişkisi

KTÜ Kanuni Yerleşkesi'nin peyzaj planlama açısından beklentileri karşılayıp karşılamadığını tespit etmek için katılımcılara yöneltilen soruda ankete katılanların % 52'si evet, % 42'si hayır

cevabını vermiş, % 6'sı ise yorumsuz kalmıştır. Yapılan anketler sonucunda yerleşke içerisinde bulunan açık yeşil alanlarda en çok yapılan etkinlik olarak % 24.37 ile yürüyüş yapma ve % 22.45 ile gezinti yapmak olduğu belirlenmiştir. En az yapılan etkinlik olarak anket sonuçlarına % 0.64 ile paten kayma, % 1.28 ile kuş gözlemi ve bisiklet sürme çıkmıştır. Etkinliklerin yüzdesel değerleri Şekil 5'de gösterilmiştir. Sonuçlara göre yapılabilen etkinlik çeşitliliğinin az olması, farklı etkinlikler için düzenlenmiş alanların bulunmaması ile açıklanabilir. Yerleşke manzara açısından zengin yürüyüş ve gezinti yapma alanlarına sahip olmasına rağmen mevcut yürüyüş alanları yetersiz olduğundan, önceden düzenlenmesi yapılmış alanların yenilenmesi gerekmektedir. Etkinlik çeşitliliğinin yetersizliği peyzaj planlama açısından beklentilerin % 42 oranında karşılanmadığı sonucunu doğurmuştur.

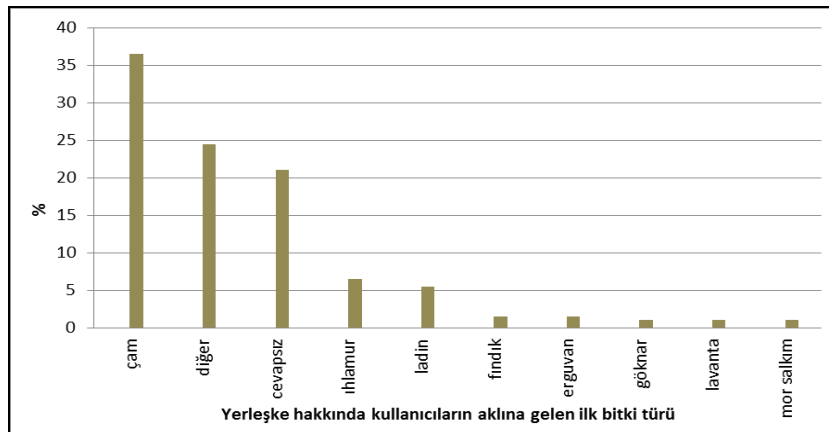

Şekil 5. Yerleşke açık yeşil alanlarda yapılan etkinlikler (%)

Kullanıcı - bitki (doğal materyaller) ilişkisi ve kullanıcı beklentileri

Anket çalışmasında yerleşke içerisindeki bitki varlığının yeterli olup olmadığı sorgulanmıştır. Yapılan analizler sonucu yerleşke içerisindeki bitki örtüsünün ankete katılan yerleşke kullanıcılarının % 55.5'i tarafından yeterli, % 19.5'i tarafından az yeterli, % 19'u tarafından çok yeterli ve % 6'sı tarafından yetersiz olduğu belirlenmiştir. Kanuni Yerleşkesi içerisinde bulunan kaç tane bitki türü ismi yazabileceklerini tespit etmek amacıyla sorulan soruya kullanıcılar tarafından verilen cevaplarda % 34.5 oranında 0-2 adet bitki türü ismi yazabilen kullanıcı varken, %15.5'inin 6-8 ve % 16,5'inin 9 ve yukarısında bitki türü ismi bildikleri sonucu bulunmuştur. Bu sonuçlar yerleşke içerisindeki bitki türlerinin kullanıcılar tarafından çok iyi bilinmediğini göstermektedir.

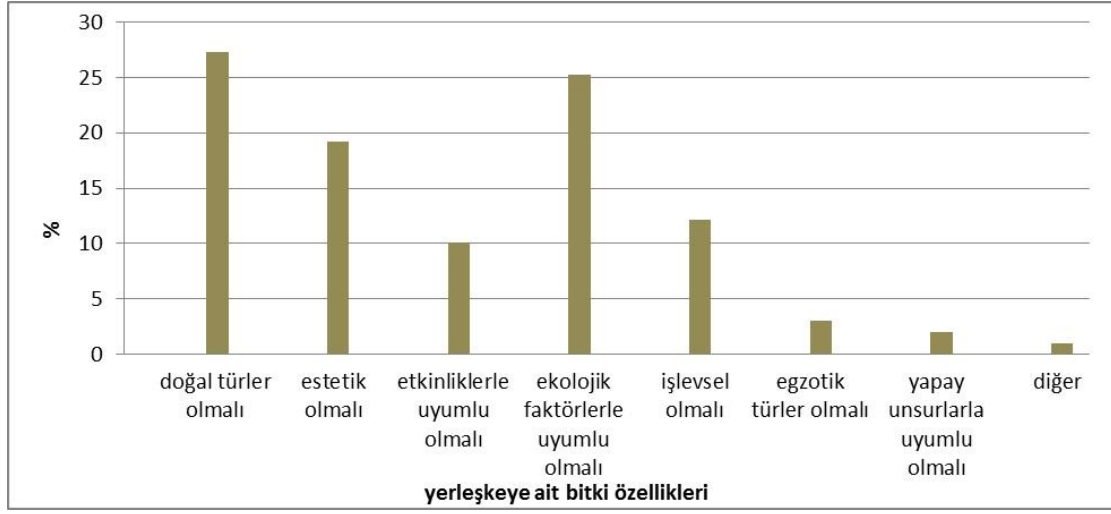
Bu soruya cevap veren 200 kişiden 153 'ünün öğrencilerden oluştuğu ve bunlardan 56 kişinin 0-2 arası, 57 kişinin 3-5 arası bitki türü bildiği yapılan istatistiksel analizler sonucu ortaya çıkmıştır. Yerleşke içerisinde yapılan çalışmada ankete cevap verenlerden alanı tanımlayan bir bitki türü ismi söylemeleri istenmiştir. 200 kişi ile yapılan çalışmada 73 kişi alanı çam ağaçları, 13 kişi ıhlamur ağacı ile tanımladıklarını söylemişlerdir. Ankete katılan 42 kişi soruya yanıt vermemiştir. Ankete katılan 49 diğer katılımcı farklı ağaç isimleri yazmıştır. Bu bitki türleri aşağıdaki grafikte verilmiştir (Şekil 6). Anket sonuçlarında yerleşkenin dikkat çeken bitkilerinin daha çok ibrelî türler olduğunu göstermektedir.

Şekil 6. Alanı tanımlayan ağaç türünün ismini veren katılımcı değerleri

Yerleşkede bulunan bitkilerin hangi özelliklere sahip olması gerektiği sorusuna % 27.27 ile doğal türler, % 25.25 ekolojik faktörlerle uyumlu olması gerektiği sonucu

çıkmıştır. Şekil 7'de kullanıcılar tarafından sıralanan özelliklerin (%) yüzde değerleri verilmiştir.

Şekil 7. Yerleşkede kullanılan bitki özelliklerinin (%) yüzdesel grafiği

Kullanıcı-donatı (yapay materyaller) ilişkisi ve kullanıcı beklentileri

Yerleşke içerisinde kullanılan donatıların KTÜ yerleşkesi kimliği ile yeterli ve uygun olup olmadığı sorgulanmıştır. Ankete katılanlar arasında % 52.5'i donatıların uygun olduğunu söylemişlerdir. Her bir donatı ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Aydınlatma elemanları %

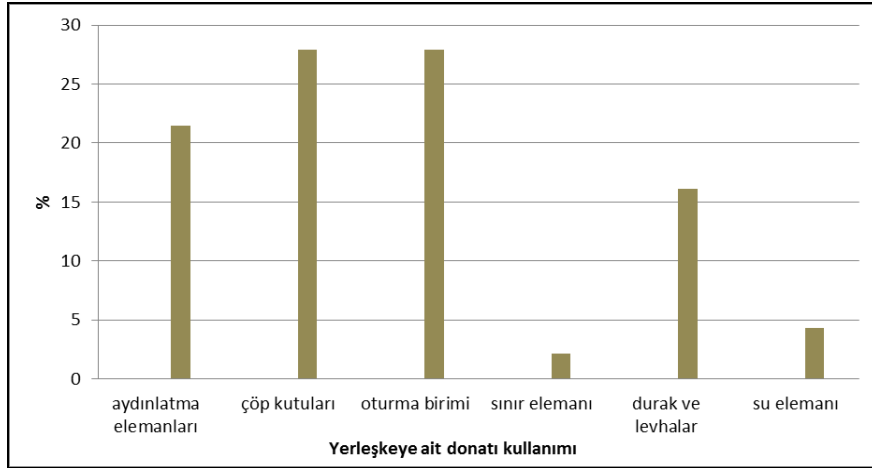
31.5 ile az yeterli, oturma birimleri % 34 ile yetersiz, durak ve levhalar % 51,5 ile yeterli, çöp kutuları % 35 ile az yeterli, sınır elemanları % 46.5 ile yeterli, su elemanları % 39.5 ile az yeterli, örtü elemanları % 40 ile yeterli bulunmuştur. Tablo 2'de anket sonuçlarına göre donatıların yeterlilik durumu gösterilmiştir.

Tablo 2. Donatı yeterlilik durumu

	Yetersiz	az yeterli	yeterli	çok yeterli
Aydınlatma elemanı	28	31.5	39	1.5
Oturma birimi	34	32.5	26.5	2
Durak ve levhalar	21	25.5	51.5	2
Çöp kutusu	31	35	30	4
Sınır elemanı	17.5	33	46.5	3
Su öđesi	28	39.5	31	1.5
Örtü elemanı	26	29	40	5

Donatı ve bitki uyumunu ortaya çıkaran bir başka soruda donatıların bitkiler ile uyumu incelenmiştir. Ankete verilen cevaplarda alandaki donatıların bitkiler ile % 44 oranında uyumlu olduğu, % 42 oranında az uyumlu olduğu, % 11 ile uyum olmadığı ve % 3 çok

uyum olduğu sonucuna varılmıştır. Yerleşke içerisinde bulunan donatıların kullanım sıklığını belirlemeyi amaçlayan başka bir soruda kullanıcıların % 27.95 oranında çöp kutularını ve % 27.95 oranında oturma donatılarını kullandıklarını söylemişlerdir (Şekil 8).

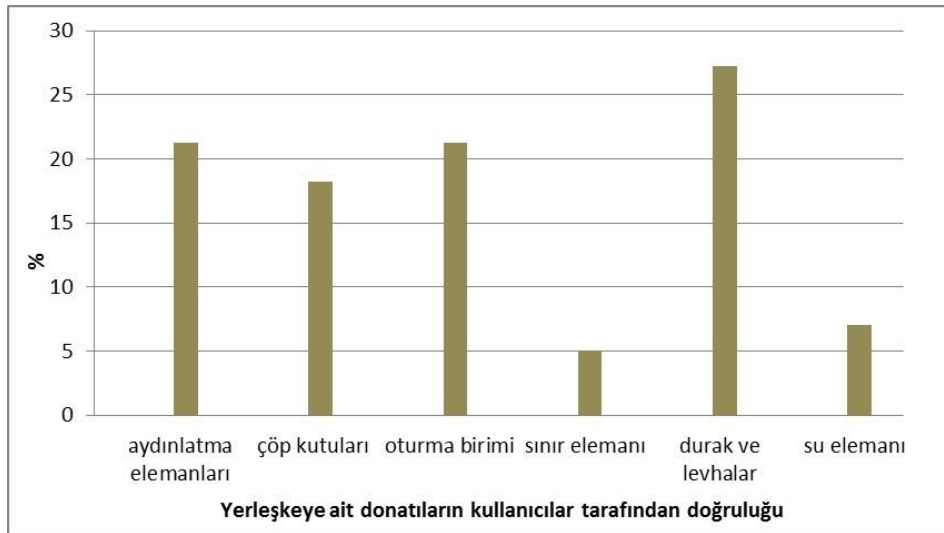

Şekil 8. Donatı kullanım sıklığı (%)

Katılımcılara yerleşke içerisindeki kullanıma sunulan donatıların özellikleri açısından doğru tercihler olup olmadığı sorulmuştur. Ankete katılan 112 kişi donatı tercihini doğru (% 58), 80 kişi donatı tercihini yanlış (% 42) bulmuştur. Donatı tercihini doğru kabul eden 120 kişi arasında 80 kişinin yerleşkeyi eğitim amaçlı kullandıkları sonucu çıkmıştır.

“Yerleşke alanı içerisindeki donatıları özellikleri açısından doğru buluyor musunuz?”

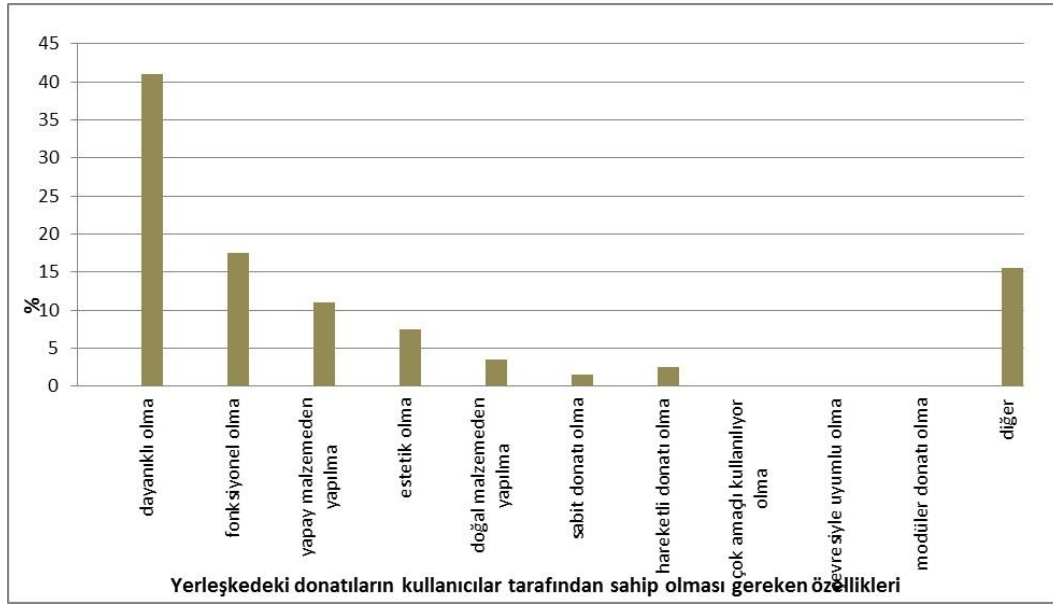
sorusuna her bir donatı için ayrı ayrı cevap verilmesi istenmiştir. Donatı elemanlarından durak ve levhalar özellikleri açısından % 27.27 ile en çok doğru bulunan donatı elemanı olmuştur. Oturma birimi % 21.21 ve aydınlatma elemanları % 21.21 ile ikincil olarak doğru bulunmuşlardır (Şekil 9).

Şekil 9. Donatıları elemanlarının kullanıcılar tarafından doğruluğu (%)

Yerleşke içerisinde kullanılan donatı elemanlarının hangi özelliklere sahip olması gerektiğini sorgulayan bir başka soruda % 41 oranında ilk sırada dayanıklı olma ve ikinci sırada % 17.5 oranında fonksiyonel olma

özelliği gerekli bulunmuştur. Şekil 10’da donatıların sırasıyla en çok hangi özelliklere sahip olması gerektiği (%) yüzdesel olarak gösterilmiştir.

Şekil 10. Yerleşke içerisindeki donatı elemanlarının hangi özelliklere sahip olması gerektiği (%)

Kullanıcı-yerleşke ilişkilerine ait korelasyon analizi sonuçları

Yerleşke kullanım yılı arttıkça, kampüs içerisinde bilinen bitki türü sayısı da artmaktadır. Dört yıllık eğitim süresince öğrencilerin mezun oluncaya kadar geçen zaman içerisinde daha çok bitki türü bildikleri görülmüştür. Korelasyon analizleri sonucu kullanım sıklığı ile bitki türü arasında pozitif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yerleşkede bulunan bitki türlerinin

yeterli olduğu ile ilgili kullanım amacı ve kullanım süresine göre anlamlı bir sonuç çıkmamıştır. Bu sonuca göre; kampüs kullanıcılarının, yerleşkede bulunan yeşil alanlar hakkında görsel açıdan bilgi sahibi oldukları gözlenmiş ve kullanıcı farklılığına göre doğal peyzaj elemanlarının yeterliliği hakkında yapılan analizler sonucu ilişki tespit edilememiştir. Tablo 3'de korelasyon analizleri verilmiştir.

Tablo 3. Korelasyon tablosu

		Yaş	Kullanım yılı	Hangi amaçla	Yerleşkeye ait bitki türü ismi bilme	Yerleşkedeki bitki örtüsünün yeterli olup olmadığı ile ilgili düşünceler
Cinsiyet	Korelasyon katsayısı	1,000	,646**	,564**	,351**	-,110
	Önem Düzeyi	.	,000	,000	,000	,122
Yerleşke kullanım süresi	Korelasyon katsayısı	,646**	1,000	,634**	,355**	-,083
	Önem Düzeyi	,000	.	,000	,000	,241
Yerleşke kullanım amacı	Korelasyon katsayısı	,564**	,634**	1,000	,240**	-,076
	Önem Düzeyi	,000	,000	.	,001	,288
Yerleşkeye ait bitki türü ismi bilme	Korelasyon katsayısı	,351**	,355**	,240**	1,000	,010
	Önem Düzeyi	,000	,000	,001	.	,890
Yerleşkedeki bitki örtüsünün yeterli olup olmadığı ile ilgili düşünceler	Korelasyon katsayısı	-,110	-,083	-,076	,010	1,000
	Önem Düzeyi	,122	,241	,288	,890	.
	Kişi sayısı	200	200	200	200	200

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen anket çalışması, kullanıcılarının, yerleşkede bulunan doğal bitki türleri yeterince tanımadıkları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Yerleşke yeşil alanında görmek istedikleri bitki türlerinin doğal ve ekolojik koşullara uyumlu olmalarını öncelikli olarak belirten kullanıcılar, yeşil alan ve ağaçların yerleşke kimliğini vurgulayan en önemli unsur olduğunu söylemişlerdir. Yapay peyzaj materyallerinde aranılan öncelikli özelliklerin, dayanıklılık ve fonksiyonellik olduğu görülmektedir. Yerleşke bitki örtüsü açısından oldukça zengin olmasına rağmen bitkilerin üzerinde bitkileri tanıtan bilgilendirme etiketleri bulundurularak yerleşke kullanıcılarının bilgilendirilmesi sağlanmalıdır. KTÜ Kanuni Yerleşkesi'nin peyzaj planlama açısından beklentileri karşılayıp karşılamadığını öğrenmeye yönelik yöneltilen soruda ankete katılanların % 52 si evet , % 42 si hayır cevabını vermiştir. Yerleşke içerisinde bulunan açık yeşil alanlarda katılımcılar tarafından gerçekleştirilen etkinlikler üzerine sorulan başka bir soruya verilen cevaplardan, kullanıcıların dış mekanda bu yönde çok fazla seçeneklerinin olmadığı görülmüştür. Peyzaj planlamanın beklentiyi karşılayıp karşılamadığı sorusunun azımsanmayacak bir oranda (%42) "hayır" cevabı almış olmasının bu durumdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Yapılan nonparametrik olmayan korelasyon analizi sonucunda katılımcıların yaşı, yerleşkeyi kullanım süreleri ve yerleşkeyi kullanım amaçları ile yerleşkeye ait bitki türü ismini bilme durumları arasında $P \leq 0.001$ önem düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş, yerleşke bitki örtüsü % 55,5 oranında yeterli olduğu görülmüştür. Ancak katılımcıların yaşları yerleşkeyi kullanım süreleri ve yerleşkeyi kullanım amaçları ile yerleşke bitki örtüsünün yeterli bulunup bulunmadığı durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Katılımcıların % 64'ü yerleşkeyi eğitim amaçlı kullanan öğrencilerdir. Kısa süreli yerleşke kullanıcısı olan öğrenciler doğal materyaller konusunda eksik bilgi ile mezun olarak üniversiteden ayrılmaktadırlar. Kullanım süresi uzun olan yerleşkede akademik ve idari personel olarak çalışan ve lojmanda oturanların yerleşke doğal peyzaj materyalleri konusunda farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Kampüs kullanıcılarının yapay peyzaj materyalleri ile ilgili tercih ve beklentileri incelendiğinde ayrıntılı cevaplar

verdikleri ve bu konuda değerlendirmelerinin olduğu görülmektedir. Donatılar özellikleri açısından bakıldığında yerleşke için uygun ve genelde yeterli bulunmaktadır. Anketi cevaplayan kişi sayısına bakıldığında, yerleşke kimliğini vurgulayan az sayıda donatıdan söz edilmiştir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında KTÜ Kanuni Yerleşkesi'nin peyzaj planlama açısından yenilenmeye ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Yenilenen peyzaj planlama aşağıda sıralanan bazı özelliklere sahip olmalıdır: Araştırma sonucunda yerleşkede yapılabilen etkinlik sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Yerleşke kullanıcılarının dış mekanda daha fazla etkinlik yapmasına imkan tanıyan mekanlar oluşturulmalıdır. KTÜ kimliğini vurgulayacak doğal ve yapay peyzaj materyalleri kullanılmalıdır. Yenilenen peyzaj planlamada kullanılacak bitki türleri doğal ve ekolojik koşullara uyumlu ve fonksiyonel olmalıdır. Yenilenen peyzaj planlamada kullanılacak donatılar öncelikli olarak dayanıklı ve fonksiyonel olmalıdır. Kullanıcılarının peyzaj materyallerini tanıyarak, koruması ve doğru kullanması sağlanmalıdır. Kullanıcı ile doğal ve yapay çevrenin birbiriyle uyumlu olduğu sürdürülebilir bir yerleşke peyzaj planlaması gereklidir. Sürdürülebilir yerleşke peyzaj planlaması için, yerleşke bilgi sistemi oluşturularak, yerleşkeye ait doğal-yapay envanterin tespit edilip Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ortamında depolanması sağlanmalı ve bu sayede yerleşke alanları analiz edilebilmelidir. CBS yardımıyla oluşturulan bu veri tabanında verilerin farklı amaçlar doğrultusunda analiz edilmesi ve sorgulamaların yapılması, yeni bulguların elde edilmesine imkân sağlayacaktır. WEB ortamında paylaşılabilir olan bu veri tabanı aynı zamanda yerleşke kullanıcılarının bilgilendirilmesi ve yerleşkeye karşı farkındalığının artmasını sağlayacaktır. Doğal-yapay peyzaj materyalleri kendi aralarında ve kullanıcıların gerçekleştireceği etkinlikler ile doğru ilişkiler içerisinde kurgulanmalı, kullanıcıların tercih ve beklentileri karşılanmalıdır. Uzun süreli kullanıcıların yanında yerleşkenin kısa süreli asıl kullanıcıları olan öğrencilerin tercih ve beklentileri daha çok önemsenmelidir.

Teşekkür

'Karadeniz Teknik Üniversitesi Yerleşkesi Örneğinde Üniversite Doğal ve Yapay Peyzaj Materyalleri Bilgi Sistemi Modeli Oluşturulması Üzerine Bir Araştırma' adlı bu çalışma Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi

tarafından desteklenen 1171 Kod nolu Araştırma Projesi olarak Orman Fakültesi programında yapılmıştır. Projenin gerçekleştirilmesinde çalışmanın başından sonuna kadar çok büyük katkıları olan Prof. Dr. Öner DEMİREL hocamıza ve Doç. Dr. Recep NİŞANCI hocamıza büyük katkılarından dolayı Arş. Gör. Yaşar Selçuk ERBAŞ'a çok teşekkür etmek isteriz. Anket uygulamaları aşamasında katkı sağlayan Peyzaj Mimarı Tuğçe YAZICI, Emine ERDOĞAN, Göksel YAVUZ, Tolga GÜNAY'a ayrıca teşekkürler.

KAYNAKLAR

Anonim. 1987. Meydan Laourosse, Cilt: 3. İstanbul.

Aydın D. ve Ter U. 2008. Outdoor Space Quality: Case Study of a Campus Plaza, International Journal of Architectural Research, 2(3): 189-203.

Barett L. 2001. Getting Tough On Outdoor Advertising. Marketing Week, (23), 16-17, London.

Başal M. 2007. Donatı elemanları, Basılmamış ders notları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Ankara

Bayraktar N., Tekel A. ve Yalçın Ercoşkun Ö., 2008. Ankara Atatürk Bulvarı Üzerinde Yer Alan Kentsel Donatı Elemanlarının Sınıflandırılması, Değerlendirilmesi ve Kent Kimliği İlişkisi, Gazi Üniversitesi. Müh. Mim. Fak. Dergisi, 23(1): 105-118.

Evyapan G.A. , Toklu A.S. 2000. Peyzaj Tasarımı Ders Notları. METU Faculty of Architecture Press, Ankara.

Gülgün B., Türkyılmaz B. 2001. Peyzaj Mimarlığında ve İnsan Yaşamında Ergonominin Yeri-Önemi ve Bornova Örneğinde Bir Araştırma. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, cilt (vol.): 38, no: 2-3, 164 s., İzmir.

Kalıpsız A., 1981. İstatistik Yöntemler, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayın No: 2837/294, 558s.

Kuşkun P., Yılmaz H. 2003. Erzurum kenti bütününde donatı elemanlarının kullanımı üzerine bir araştırma. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 34(4), 345-351.

Matlack C., Prasso S. 2002. French Furniture For U.S. Sidewalks. Business Week, 14, United States.

McFarland A.L., Waliczek T.M., Zajicek J.M. 2008. The Relationship Between Student Use of Campus Green Spaces and Perceptions of Quality of Life, 18, 232-238.

Nelischer M. 1998. Handbook of Landscape Architectural Construction. Department of Landscape Architecture Universty of Guelph, 239(2), Washington.

Özer S., Aklıbaşında M. ve Zengin M., 2010. Erzurum kent örneğinde kullanılan kuşatma elemanlarının kent imajı üzerindeki etkileri. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 7(2).

Özkan, M. B. ve E. V. Küçükerbaş, 1995. Mimarlık Bilgisi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları No: 513, E.Ü.Z.F. Ofset Atölyesi, Bornova-İzmir, ISBN: 975-483-288-9, 142 s.

Sakal, A.N., 2007, Ankara'da Kentsel Donatıların Peyzaj Planlama ve Tasarımı Açısından Analizi ve Değerlendirilmesi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Y.Lisans T.

Seçkin Ö.B. 1997. Peyzaj Yapıları II. İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi, 235s, İstanbul. Walker T. D. 1990. Residential Landscaping 1. Van Nostrand Reinhold, 209s, New York.

Yörüklü N. 2009. Peyzaj Mimarlığı Meslek Disiplini İçinde Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Yeri Ve Önemi. TMMOB Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi, İzmir.

URL1, 2013. http://www.ktu.edu.tr/enformasyon/d uyuru/KTU-Ozdegerlendirme_raporu.pdf.